TO BLIK PÅ LÆRERUDDANNELSEN

LÆRERUDDANNELSEN: **TRADITION** ELLER **FORANDRING?**

Af Eva Frydensberg Holm

"Hvis man ved konservatisme forstår en tilbøjelighed til at være styret af vaner og tradition, er læreruddannelsen interessant i forhold til at få et billede af, hvad uddannelsesmæssig konservatisme vil sige.

De fleste institutioner – og nok særligt uddannelsesinstitutioner – har en konservativ tendens til at reproducere deres egne rammer og kultur. Det gælder også læreruddannelsen. Det er ikke alene negativt; konservatismen er også med til at holde uddannelsen fast på dens kerneopgave og værne den imod 'fikse idéer'. Men en uddannelses konservatisme kan også komme til at stå i vejen for nytænkning.

Et af de konservative træk, som man kan spore igennem hele læreruddannelsens kulturhistorie, er dens tætte tilknytning til praksis. Fra de første læreruddannelser så dagens lys i slutningen af 1700- og begyndelsen af 1800-tallet, var man opmærksom på, at hvis læreren blev alt for uddannet, ville han som en anden Erasmus Montanus miste sin ydmyghed og evnen til at begå sig blandt bønderne og deres børn.

Et andet konservativt træk er læreruddannelsens tilknytning til kirke og kristendom. Til dette konservative træk knytter sig også den logik, at lærerne ikke skulle have samme niveau af uddannelse som præsten. Langt op i læreruddannelsens historie anså man det for selvindlysende, at præsten – som sognets embedsmand – skulle føre tilsyn med og i nogle tilfælde også uddanne læreren.

Samlet kan man sige, at den ramme, vi diskuterer læreruddannelse indenfor i Danmark, er præget af institutionens kulturhistorie. Vi er eksempelvis tilbøjelige til at tale om læreruddannels*en* i ental og diskutere, hvor den skal ligge, fremfor at diskutere hvordan forskellige læreruddannels*er* kan supplere hinanden.

Det vil forny læreruddannelsen, og dermed også kulturen i folkeskolen, hvis vi får skabt en uddannelse, der udspringer af forskellige typer af læreanstalter. Et system, vi kender herhjemmefra, er den skolebaserede læreruddannelse, hvor studerende med anden praksiserfaring tager en læreruddannelse i praksis. Et system, vi kender fra udlandet, er den såkaldte konsekutive læreruddannelse, hvor den studerende først uddanner sig i et videnskabsfag på universitetet – og siden tager en pædagogisk overbygning.

Med forskellige indgange til lærerprofessionen får vi mere alsidige og diskuterende lærerværelser. Nogle lærere kommer med en håndværksmæssige baggrund, andre har deres faglige identitet i videnskabsfag, mens andre igen har deres identitet fra en integreret uddannelse, der ligner den, vi har i dag.

Det vil samlet give et bredere rekrutteringsgrundlag til folkeskolen, og skolelederen på den enkelte skole vil have et bredere grundlag for at sammensætte specialiserede teams. Eleverne vil møde et bredere udsnit af befolkningen. Og i forhold til professionens konservatisme så vil det skabe en kulturændring på lærerværelset, at lærerne har forskellige baggrunde. Professionens historisk baserede selvfølgeligheder ville blive udfordret – og det ville tvinge en mere diskuterende kultur igennem."

JØRN BJERRE: PÅ TIDE AT GØRE OP MED KONSERVATISMEN

Læreren skal være en bonde blandt bønder. Det var opfattelsen, da læreruddannelsen i slutningen af 1700-tallet så dagens lys. Og den opfattelse har trukket spor gennem 200 år. DPU-lektor Jørn Bjerre ser på den baggrund, at læreruddannelsen er præget af konservatisme, som producerer selvfølgeligheder og spænder ben for mere grundlæggende forandringer.

JØRN BJERRE er lektor i pædagogisk sociologi på DPU, Aarhus Universitet. Han forsker bl.a. i inklusion, læreruddannelse og pædagogisk sociologisk teori og underviser på Kandidatuddannelsen i pædagogisk sociologi.

Læreruddannelsen er med sine 200 år på bagen både præget af en gammeldags tankegang og et utal af reformer. Vi har spurgt to forskere, hvor læreruddannelsen står mellem tradition og fornyelse.

JENS RASMUSSEN: INTENTIONEN FEJLER IKKE NOGET

Reformen af læreruddannelsen fra 2012 har de rigtige intentioner, men der er træghed i implementeringen, ligesom organiseringen af uddannelsen forbliver en udfordring, mener professor på DPU Jens Rasmussen, der efterlyser mere stabilitet i uddannelsen.

JENS RASMUSSEN er professor i pædagogisk sociologi på DPU, Aarhus universitet. Han forsker bl.a. i lærerprofession og læreruddannelse. Var formand for EVA's evaluering af 1997-læreruddannelsen, medlem af følgegruppen for 2006-reformen af læreruddannelsen og medlem af følgegruppen for den norske 2010-læreruddannelse. Han underviser på Kandidatuddannelsen i pædagogisk sociologi.

"Den læreruddannelse, vi fik i 2012 med virkning fra 2013, er i mange henseender en god uddannelse. På papiret i hvert fald. I tråd med den tidligere læreruddannelse sigter den mod at uddanne til en profession som underviser. Den betoner, at indholdet skal rette sig mod forskningsbaseret viden om uddannelse og elevers læring. Den har en intention om at styrke fagdidaktikken i fagene. Og så styrker den praktikken. Det kan godt være, at der skal justeres, men grundstenene er der – og intentionerne er de rigtige.

Der er en træghed i uddannelsen, der skaber afstand fra intentioner til virkeliggørelse. Det er der i alle uddannelser. Men trægheden bliver nok mere synlig på professionsuddannelser, fordi man har en mere direkte målestok for effekten: Styrkes elevernes udbytte? Er forældrene tilfredse? Er der tillid til skolen?

Omverdenen er dermed i højere grad end på andre uddannelser opmærksom på, om læreruddannelsen har effekt. Når man uddanner kandidater på for eksempel DPU, ser man ikke virkningen lige så direkte.

Der har gennem de sidste 10-15 år været en trend om at styrke professionssigtet i læreruddannelsen. Men det er ikke fuldt ud implementeret. Der kommer for eksempel stadig lærerstuderende ud af uddannelsen, der ikke er i stand til at arbejde med Fælles Mål. På trods af at vi har en læreplan, der består af Fælles Mål – og som er det foreskrivende dokument for det at være lærer i folkeskolen.

Jeg ser ingen konservatisme i læreruddannelsen. Jeg tror, at de fleste problemer med uddannelsesreformer bedst forstås ud fra traditionel organisationsteori. Der er modstand mod det nye, og implementeringsproblemer er helt normale.

Så kan man diskutere, om der bliver gjort nok for at implementere. Hvis vi ser på den seneste reform, har læreruddannerne ikke fået meget efteruddannelse – og så tager det jo tid at implementere nyt.

Der er ikke meget, der tyder på, at endnu en ny reform og organisering er svaret på læreruddannelsens udfordringer med faldende ansøgertal og frafald blandt de studerende. Ser man til den finske læreruddannelse, som ofte fremhæves, så er den kendetegnet ved stabilitet. Siden 1979 er der ikke gennemført store reformer, kun justeringer. Reformer tager tid, ofte går der 5-10 år, før man ser deres virkning.

Søgningen til læreruddannelsen har været faldende siden slutningen af 1990'erne, ligesom frafaldet på uddannelsen har ligget konstant højt gennem de sidste tre reformer. Det er altså ikke en bestemt læreruddannelse, der har skabt den negative udvikling. Det er snarere de institutioner, der skal løse disse udfordringer, der ikke er lykkedes med det.

I lande som Singapore og Finland, der i øvrigt har meget forskellige læreruddannelser, er man i stand til at rekruttere fra den bedste tredjedel af studenterne. I Danmark har vi store udfordringer med både antallet og kvaliteten i rekrutteringsfeltet.

Noget af det, de studerende selv peger på, er, at de gerne så, at uddannelsen gav mulighed for at ændre spor – som den blandt andet gør i Finland. Det gør det nemmere at omskole sig, og det er et vigtigt parameter for de studerende. Og også for et samfund, synes jeg. Vi ønsker jo normalt ikke blindgyder i vores uddannelsessystem."